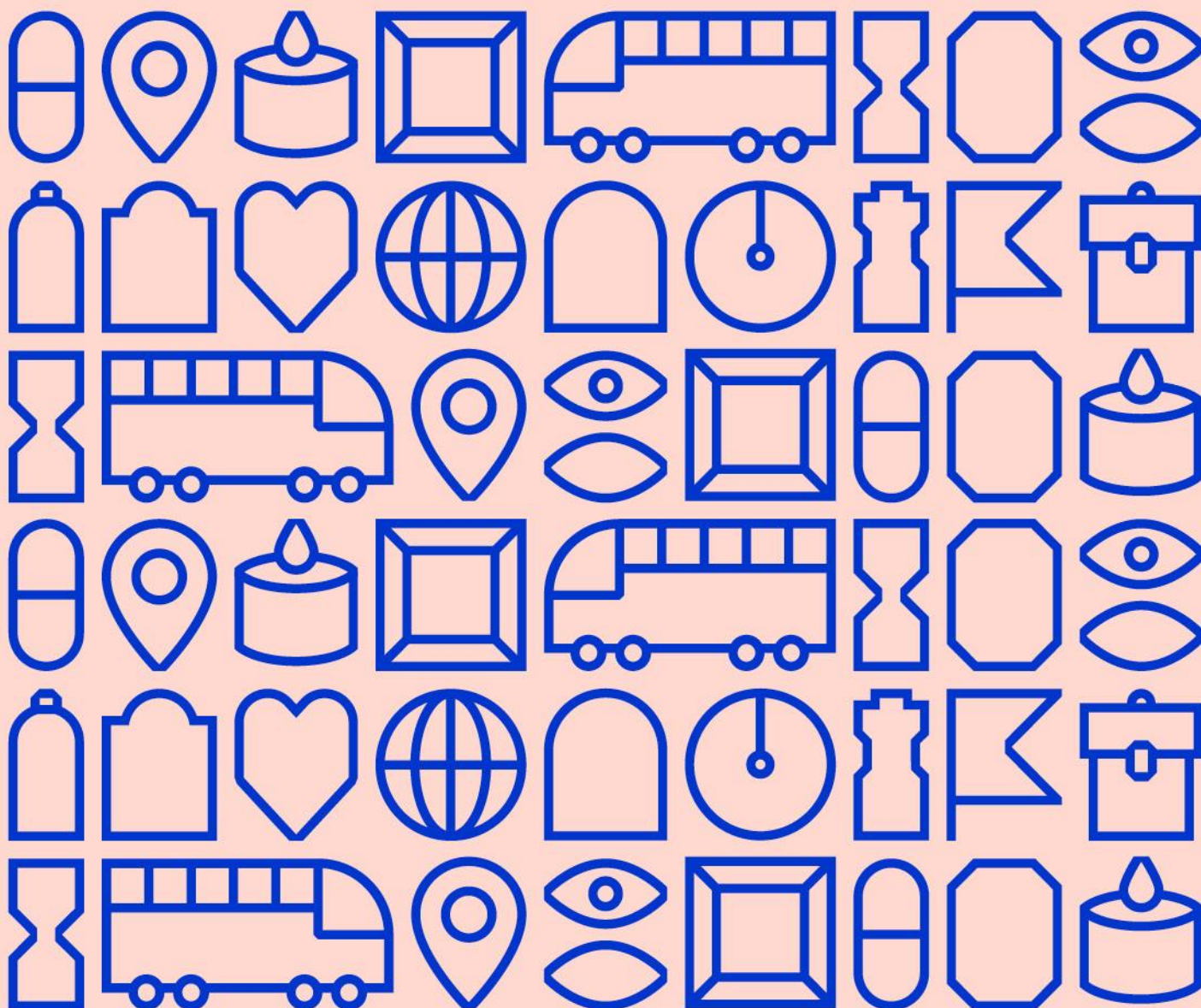

Máriapócs, kegytemplom és bazilita monostor

KORA ÚJKOR

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

Máriapócs, kegytemplom és bazilita monostor

KORA ÚJKOR

„Jöjj el, lásd meg, éld át!”

BUDAPEST, 2024

Tartalom

1. Bevezető	2
2. Előkészítő óravázlat	3
3. Helyszíni feladatok.....	10
a. Nyomkeresés	10
b. Képes krónika	12
c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba.....	12
d. Drámapedagógia	15
4. Tanórai utófeldolgozás.....	15
5. Forrásjegyzék.....	15
6. Melléklet.....	15
Helyszíni feladatok	16
Nyomkeresés.....	16
Képes krónika	17
Helyszíni kvíz / Tudáspróba	25
Drámapedagógia	25
Tanórai utófeldolgozás.....	31

1. Bevezető

Mit kell tudni a programról?

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) azért jött létre, hogy lehetőséget nyújtson a köznevelésben tanuló diákok számára Magyarország nemzeti és történelmi emlékhelyeinek megismerésére. Az egyes emlékhelyekre kidolgozott programok során a résztvevő osztályok előbb tanórai keretek között felkészülnek az adott emlékhely történetéből, majd egy napos látogatást tesznek az emlékhelyre. A látogatás során – a program részeként kidolgozott – helyben elvégezhető feladatok megoldásával (pl. nyomkeresés, képes krónika, stb.), élményt adó módon ismerik meg az adott emlékhely jelentőségét. A kirándulás után, ismét tanórai keretek között tudják elkészített projektfeladataikat bemutatni, illetve az emlékhely témájában készített, érettségi típusú feladatok megoldásával megszerzett tudásuk is ellenőrizhető. Az egyes emlékhelyekhez készített programcsomagok jól illeszkednek az iskolai tantervi követelményekhez, így kiválóan alkalmasak a törzsanyag kiegészítésére, elmélyítésére, mélységelvű témafeldolgozásra.

A program részei, lebonyolítása

Előzetes felkészülés (1-2 tanóra): A NEP oldaláról letölthetők az előzetes felkészülés anyagai: a felkészítő óra óraterve, valamint a hozzá mellékelt ppt. Ezt a történelemtanár kollégák maguk tudják megtartani tanórai keretek között. Miután feldolgozták a szakmai-tartalmi kérdéseket, érdemes a helyszínen elvégzendő feladatokat is átbeszélni, valamint megalakítani a leendő csoportokat.

Látogatás az emlékhelyen (1 napos kirándulás): amennyiben egy múzeum vagy más intézmény működteti az emlékhelyet, úgy szükséges előtte egyeztetni az intézménnyel. A programban résztvevő helyszínek már ismerik a NEP-et, így szükség esetén tudnak segíteni. A megérkezés után az első feladat a „nyomkeresés”, amely során a diákok csoportosan, a program részeként megadott térképvázlat és a hozzá tartozó feladványok segítségével kutatják végig az emlékhelyet. Második feladatként célszerű a „képes krónikát” elkészíteni (párhuzamosan a nyomkereséssel) – ennek során a csoportokba szerveződött diákok az emlékhely előre megadott legfontosabb, legszebb részeit felkeresik és egy-egy kis videóban némi magyarázattal megörökítik. Később ezt egységes videóvá szerkesztik, amelyet majd a látogatást követő tanórán tudnak bemutatni. Ezek után következhet a „tudáspróba”, egy klasszikus tesztes kvízsor. Ennek megoldása jól összegzi, illetve átismétli az emlékhely fontos tudnivalóit. Az igazán lelkes csoportok negyedik részként drámapedagógiai feladatot is megoldhatnak, amely szintén azt a célt szolgálja, hogy minél inkább átélhető legyen az emlékhely története – a feladatot akár már a felkészítő órán ki lehet osztani, hogy minél jobban föl tudjanak rá készülni a csoportok. A program keretében megadott feladatok mellett természetesen igénybe lehet venni az adott emlékhely tárlatvezetését vagy múzeumpedagógiai foglalkozását, ugyanakkor mindez adott esetben már meghaladhatja az optimális 3-4 órás időkeretet.

Utólagos feldolgozás (1-2 tanóra): a látogatást követő történelemóra(ko)n az egyes csapatok be tudják mutatni a helyszínen fölvevett videóikból összevágott „képes krónikát”, amelyet

a tanárkollégák és az osztály többi tagja is értékelhet. Ezek után pedig immár tantermi kerek között lehet megoldani az emlékhellyel kapcsolatos ismereteket és kompetenciákat elváró érettségi típusú feladatokat, mintegy a program zárásaként.

Néhány információ a Máriapócsi kegytemplom és bazilita monostor – nemzeti emlékhely és kegyhely programcsomagjáról

- A kegytemplomban és környezetében (fatemplom, múzeum) a bemutató idegenvezetés átlagos ideje kb. 80 perc. A hely különösen ajánlott görögkatolikus fenntartású intézmények csoportjainak és mindazoknak, akik már minimális hittani vagy vallásismereti alaptudással rendelkeznek (ez nem előfeltétel!). Az osztálycsoportokat nem szükséges bontani, a vezetés során egyben maradhatnak. Amennyiben a látogatás az ebéddőt is magában foglalja, kedvező áron egyszerű menzaebéd is rendelhető és a zarándokházban kulturált körülmények közt elfogyasztható, de ebben és minden más szervezési ügyben idejekorán fel kell venni a kapcsolatot Mosolygó Péter kegyhelyigazgató atyával a 06 30 316 6345-ös számon.
- A megadott programcsomag a 7-11. évfolyam bármelyikének ajánlott, mert fókuszában nem csupán történelmi ismeretek állnak, hanem az egyházi kultúra, a vallás- és társadalomismeret tudástartalmai is.

2. Előkészítő óravázlat

Ajánlott korosztály és tananyag: 9-10. évfolyam, magyar görögkatolikuság a kora újkortól napjainkig.

Ajánlott időtartam: Előkészítés: 1 vagy 2 tanóra; feladatok a helyszínen: 3-5 óra; lezárás: 1 tanóra.

Munkamódszer és segédanyag: Tanári előadás ppt prezentációval; tanári ismétlő kérdések; helyszíni csoportos és egyéni feladatok; egyéni ellenőrző feladatok.

Előkészítő óra

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
A máriapócsi kegyhely jelentősége és története • A község jelentősége és híre az 1696-os évvel kezdődik. Pócs neve összeforrt Szűz Mária nevével, s erre az itteni események adnak magyarázatot.• A pócsi kegyképet 1676-ban Csigri László máriapócsi bíró készítette fogadalomból és hálából, a török rabságából	Milyen történelmi környezetben járunk? Melyek Magyarország és Európa legfontosabb eseményei a máriapócsi kegykép könnyezése idején? Mit jelent az ikon szó, hol találkozhattunk már vele?	1. dia: Máriapócs, a kegytemplom a sztélével 2. dia: A kegyoltár a könnyező kegyképpel

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
történt szabadulásának emlékére. • 1696. november 4-én egy földműves észrevette: az ikonosztázon elhelyezett Istenszüllő-ikon mindkét szeméből bőségesen folynak a könnyek. Ez két hétig tartott. Korabeli feljegyzések szerint a hidegben a kehelyben a bor és a víz megfagyott, de Mária könnyei ekkor is bőségesen hullottak december 8-ig.• A hitelesség kérdése: 1696. december 8-án megjelenik Pócson kíséretével gróf Corbelli tábornok, császári főparancsnok. Megvizsgálta a táblaképcségét, s a lefolyó könnyeket egy kendővel maga szárította fel.• A vizsgálatot másokkal is elvégeztette 300 ember jelenlétében, akik között lutheránusok és kálvinisták is voltak. Az egyházi vizsgálatot Fenessy György egri püspök rendelte el. 1696. december 26-án tanúkat hallgattak ki: 36 katolikus és protestáns tanú egyértelmű vallomását tartalmazzák a könnyezés hitelességéről.• Corbelli tábornok sajátkezű nyilatkozatot küldött az egri püspöknek, a császárnak pedig jelentésében számolt be a könnyezés csodájáról.• A kihallgatások jegyzőkönyveinek eredeti példányai a bécsi Szent István-dóm levéltárában	Mit tudunk Corbelli tábornok személyéről, ami hitelessé teszi a tanúságtételét? Mi lehet a jelentősége annak, hogy protestánsok is nagy számban látták és hitelesítették a könnyezést? Járt-e már valaki a bécsi Stephansdomban, és látta-e az ottani kegyképet?	3. dia: Corbelli tábornok tanúságtétele

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
voltak, ma a Budapesti Egyetemi Könyvtár Hevenesi-gyűjteményében őrzik. • A püspök kijelenti: Máriapócs csodás könnyezések színhelye, a vallomások hitelesek.• A képet I. Lipót, az uralkodó császár és magyar király parancsára Bécsbe viszik, a Szent István dómban elhelyezik, a mai napig ott őrzik.• Fontos: a ma Pócsra látható kép az eredeti egyik másolata. A kegyképnek a dómba történő végleges elhelyezése napján, 1697. szeptember 11-én Savoyai Jenő herceg Zentánál döntő vereséget mért a törökökre. Az uralkodó bullát küld Pócsra, kijelentve: Európa keresztény népeit a pócsi Mária csodatevő ereje segítette.	Mi az a politikai háttérhelyzet, ami miatt Lipót császár Bécsbe vitethette a kegyképet? Mit tudsz a zentai csatáról? Hol található a mai Budapesten Savoyai Jenő lovas szobra?	4. dia: A zentai csatában győztes Savoyai Jenő
A második és harmadik könnyezés Míg a Bécsbe vitt ikon soha többé nem, a másolat viszont újra könnyezett Máriapócsra, 1715. augusztus 1-én, 2-án és 5-én is. Ezt is több százan látták. Legutóbb 1905. december 3-án kezdett könnyezni és december 19-ig folyamatosan könnyezett, majd még két napot, december 30-án és 31-én. Az egyik szemtanú tanúságát hangszalag is őrzi! A harmadik könnyezéskor használt selyem törölkendő egy kis foglalatban ma is a kegykép előtt látható.	Ha ma hallanád azt a hangfelvételt, amelyen tanúk beszélnek a kegykép könnyezéséről, hogyan hatna rád? Elhinnéd a szavaikat? Mi az üzenete és jelentősége annak, hogy egy kis kendőt aranyozott foglalatba helyeznek és kiállítanak?	5. dia: A selyemkendő
A kis fatemplom a kolostorkertben		6-7-8. dia: A fatemplom külső és

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
• Az első két könnyezés idején Máriapócson fatemplom állt, ennek hasonmását építették fel 2011-ben. Mementóként megidézi azt. Párhuzam: szentendrei Skanzen mándoki fatemploma. Az 1600-as évek közepén ruszinok érkeztek Pócsra (akkor még nem Máriapócs!) a Kárpátokból, ottani szokás szerint építették. Feltételezés: lehet, hogy egy otthon lebontott kész templom elemeit szállították ide és rakták össze (?).• Az ikonosztázióknak mindig állandó szerkezete van 4 alakkal: középen a déli képe Krisztus, északi képe az Istenszülő, déli széle a titulus (itt a mennybemenetel), északi szélén mindig Szent Miklós: a görögkatolikus egyház védőszentje (vö. „Mikulás”!) A templomok mindig keletelve vannak.• Középen: királyi ajtó, mellette 2 diakónusi ajtó.• Az ikonosztázió mögött is van egy korabeli kegyképmásolat.• Fatemplom előtti úton kereszt: szimbólumok és jelentéseik: In hoc signo vinces, ICXC nika. IC=Iesus Christus győz.	Láttál-e fatemplomot a szentendrei Skanzenben vagy külföldi utazásod során? Hol? Mit jelent az ikonosztázió szó? Hol találkozhatunk még vele a magyarországi görögkatolikus templomokon kívül? Mi az oka és üzenete annak, hogy a templom szentélye keletre néz? Milyen nyelveken íródtak ezek a szimbolikus feliratok?	belső képei az ikonosztázzal
A barokk kegytemplomról • A fatemplom állapotának romlása és a zarándokok növekvő száma miatt új templom kellett. Alapkőletétel 1731-ben, felszentelés 1756-ban. Ékessége a gazdagon faragott ikonosztázió, 1946-ig a kegykép is ennek közepén volt.		

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
• 3 harangtorony és 2 huszártorony. Kereszt alakú alaprajz: centrális tér. A bizánci templomoknak mindig van kupolája (itt festett).• Bejárati kapu szimbólumai. Szent Mihály védőszent és kettős kereszt (apostoli kereszt). Oka: megkülönböztetés a latin keresztől, a római katolikusoktól. Többfelekezetű vidék: jelzésértékű, mint a pléh- vagy szobor Krisztus.• Oroszlán: a Biblia szerint Júda törzséből született Jézus.• Kereszt: NJZsK, ritka, hogy nemzeti nyelvű a kiírás.• A méhek legendája: egy gyógyulást kérő református (!) hívő felajánlása nyomán költöztek ide, ma is itt élnek.• A harangjáték: negyedóránként játszik egy-egy Mária-éneket.• Bronzkapu: a templom jelentős eseményei és személyei: II. János Pál pápa 1991-es látogatása, Olsavszki Manuel alapító püspök, X. Szent Piusz, az egyházmegye alapítója és Dudás Miklós püspök, aki az első magyar nyelvű liturgiát végezte (korábban görögül).• 1948-ban XII. Piusz pápa basilica minor címet adományozott. Máriapócs és a magyar görögkatolikusság történelmének kiemelkedő napja 1991. augusztus 18. Ekkor a Magyarországot meglátogató II. János Pál pápa bizánci szerzetes liturgiát végzett a	Milyen szimbólumokat ismeresz a hétköznapi életben, amelyek vallásra, egyházakra utalnak? Mondj néhány szentet, akiről már hallottál? Milyen összefüggésben? Názáreti Jézus a zsidók királya: honnan származik ez az elnevezés? Ismersz-e olyan történetet, melynek irodalmi műfaja: legenda? Mi a harang jelentősége a hívő közösség életében? Mikor szólal meg a harang? Milyen egyházi énekeket ismeresz? Szól-e valamelyik Szűz Máriáról? Mit jelent a liturgia szó, milyen nyelven van?	9. dia: A templom külső képe a tornyokkal 10. dia: Bejárati kapu Szent Mihálylyal 11-12. dia: Keresztek szimbólumokkal és a legendás méhekkal a templomfalon 13. dia: A barokk templom, körmeneti útvonallal 14. dia: A templom bronzkapuja, fontos eseményekkel

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
kegykép előtt, magyar nyelven, több százezres hívő sokaság jelenlétében. Évente 500-600 ezer zarándok turista keresi fel. 2005. december 3. óta Nemzeti Szentély rangot kapott, a Közép-Európát átszelő zarándokútvonal, a „Mária Út” egyik fő állomása.	Van-e hasonlóság a Mária Út és a Kéktúra útvonal között?	
A templombelső • A többsoros ikonosztáz négy alapképe: délen Krisztus és Szent Mihály arkangyal, északi oldalon Istenszülő és Szent Miklós püspök.• 2. sorban a tizenkét főünnep, 3. sorban a tizenkét apostol, középen Krisztus, legfelül az íves faragáson a próféták.• Az ikonosztáz tetejét mindig a golgotai jelenet zárja: kereszt, Szent János, Mária.• A görögkatolikus templomok közepén mindig áll egy ún. „csókoló kép” állvány: a tiszteletadás jele (analógion), a templom védőszentjével, Máriával. A testünkkel is imádkozunk - a teljes ember, hódolat, kifejezés.• A templomi alaptesttartás az állás: a reformáció hozta be az ülést, korábban nem voltak padok. Sztaszidion-ülések = stallumok.• Három kapu: egy királyi és két diakónusi ajtó.	Mondj olyan szimbolikus számokat a tizenkét apostolhoz hasonlóan, amelyek valami fontos dologra vonatkoznak! Hogyan fejezhetjük ki a testünkkel, magatartásunkkal a tiszteletet egy templomban?	15. dia: Az ikonosztáz 16. dia: A hívő ember tiszteletadása 17-19. dia: Hálatáblák gyógyulásokért 20. dia: Az első könnyezést igazoló okirat 21. dia: A festett térhatású kupola 21. dia: Oltár a kegyképpel
A bazilita kolostor és múzeum • A munkácsi püspök már 1749-ben szerzetesek lelkigondozására akarta bízni a	Jártál-e már valamilyen szerzetesi kolostorban, rendházban? Milyenben? Hasonlított	23-24. dia: A bazilita rendház kívülről és belülről

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
kegyhelyet. A templomtól délre egyemeletes, zárt belső udvarú, négyzetes monostor épült, amelyben 1950-ig élhettek, majd államosították, és 1990-ben térhettek vissza. • A baziliták a 4. században élt Szent Vazul (Bazil) szabályait követik, jelenleg 4 szerzetes él a monostorban. A monostor a szerzetesek templommal egybeépített lakóhelye, ahol a rend tagjai laknak, étkeznek és dolgoznak. Ezzel szemben a kolostor inkább csak szállásépület, amelyhez nem minden esetben tartozik templom, a középkorban klastromnak is nevezték.	vagy nagyon különbözött a bazilita rendháztól? Milyen férfi és női szerzetesrendeket ismersz, mi a fő munkaterületük?	25. dia: Tárgyi emlékek a múzeumból 26-27. dia: A modern kori zarándokhely képei
A kegyhely mai jelentősége A hely célja megerősíteni az idejövőket a hitben, őrizni a közösséget az egyházzal és egymással. Különböző korosztályból és élethelyzetből érkeznek gyógyulásért, vigasztalásért vagy hálával: ruszinok, románok, szlovákok, határon túli magyarok, cigányok, görög és római katolikusok egyaránt. Kedveltek a gyalogos zarándoklatok, de futó vagy motoros zarándoklatok és foglalkozási ágak szerintiek is.	Voltál-e már te magad vagy ismerősöd zarándoklaton? Milyen tapasztalat volt?	

3. Helyszíni feladatok

Feladatok Máriapócsra

Nyomkeresés

- Csoportokat alakítunk.
- A diákok négy csoportban megkeresik a máriapócsi helyszínrajzon bejelölt helyszíneket és egy táblázatban párosítják a megfelelő leírásokkal.

Képes krónika (kisfilmkészítés)

- A csoportok a településen a telefonjukkal filmfelvételeket készítenek a kiemelt helyszínekről és magukról.
- Otthon ezt megvágják, zenét vágnak alá, feliratokat készítenek.
- A záró órán a kisfilmeket bemutatják.
- A Képes krónika feladathoz négy témalehetőség tartozik. A kirándulást vezető pedagógus szabadon eldöntheti, hogy a csoportokra bízta a témaválasztást (ebben az esetben előfordulhat, hogy bizonyos témákat nem választ ki senki), illetőleg kiosztja vagy kisorsolja a feladatokat.
A) változat: minden csoportnak ugyanazt a négy megadott helyszínt kell végigjárnia, majd a kisfilmben bemutatnia.
B) változat: mindegyik csoport csak az egyik helyszínnél dolgozik, és azt mutatja be mélyebben.
C) változat: prospektuskészítés.
- A kisfilmeket (vagy a prospektust) a csoportok csak a kirándulás után tudják befejezni, ezért a munkák bemutatására már a záró órán kerül sor.

Tudáspróba

- A diákok egyénileg megoldanak egy feleletválasztós tesztet.

Drámajáték

- A diákok csoportokban egy-egy, az emlékhelyhez kapcsolódó történelmi eseményt jelenítenek meg dramatikus formában.

a. Nyomkeresés

A diákok négy csoportban megkeresik a máriapócsi helyszínrajzon bejelölt helyszíneket, és egy táblázatban párosítják a megfelelő leírásokkal.

Előkészület: Csak a négy csoportot érdemes előre beosztani, amelyek azután a többi feladatot is együtt végzik el. Természetesen lehet kevesebb csoportot is létrehozni, ebben az esetben nem minden feladatot fogunk kiosztani. Ha több, mint négy csoportot alkotunk, akkor többen azonos feladatot fognak végezni. A csoportok ideális létszáma 5-6 fő.

Segédanyag: Térkép és kitöltendő táblázat (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: A csoportok önállóan mozognak és dolgoznak, egy-másfél órát érdemes rászánni.

Ellenőrzés: A megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszedve írásban is lehet.

A tanulói feladatlapot és a térképet ld. a Mellékletben.

Nyomkeresés – Megoldások

Leírás	Megnevezés	Sorszáma
A harmadik könnyezését 1905-ben jegyezték fel.	<i>kegykép</i>	1
Északi oldalán minden görögkatolikus templomban Szent Miklóst ábrázolják.	<i>ikonosztáz</i>	2
A hívek ilyen tárgyakkal köszönnek meg egy csodás gyógyulást vagy imameghallgatást.	<i>hálatáblák</i>	3
Elődjét az ide érkező ruszinok építették fel fából, ma a hasonmását láthatjuk.	<i>fatemplom</i>	4
Itt található a N.J.Zs.K. magyar rövidítéssel a felirat.	<i>Jézus a kereszten</i>	5
Corbelli tábornokot ábrázoló alkotás, ő tanúsította az első könnyezés hitelességét.	<i>üvegablak a templomban</i>	6
Itt élnek a bazilita szerzetesek.	<i>monostorépület</i>	7
Innen szólal meg negyedóránként a harangjáték.	<i>a templom külső déli fala</i>	8
Itt található meg a templom építési évszáma.	<i>a templom déli tornyának fala</i>	9
Oszlop, amely igazolja, hogy a hely nemzeti emlékhely és kegyhely.	<i>sztélé a templom előtti téren</i>	10
Itt láthatók bronzból II. János Pál pápa látogatásának ábrázolásai.	<i>a templom bejárati bronzkapuja</i>	11
A csodás méhek lakóhelye, amelyekhez legenda fűződik.	<i>a templom északi oldalfala</i>	12

A templomnak az a része, amely mindig keleti irányba néz.

szentély

13

b. Képes krónika

A diákok csoportokban a telefonjuk segítségével filmfelvételeket készítenek, amikből később, otthon pár perces kisfilmet vágnak össze. Ha ez valamiért nem lehetséges, akkor fotókat készítenek és azokból otthon prospektust állítanak össze

Előkészület: Az osztály adottságait, érdeklődését figyelembe véve el kell dönteni, hogy az A) vagy a B) változatot választjuk. Az A) változat az egyszerűbb: minden csoportnak ugyanazt a négy, megadott helyszínt kell végigjárnia, majd a kisfilmben bemutatnia. A B) változatban mindegyik csoport csak az egyik helyszínnél dolgozik, és azt mutatja be mélyebben. Ebben az esetben el kell dönteni, hogy melyik csoport melyik helyszínt kapja. Ha a kisfilmkészítés nem lehetséges, akkor a C) változat, a prospektuskészítés is választható.

A feladatot a diákoknak már az előkészítő órán osszuk ki, hogy előre készülhessenek a helyszínekből vagy helyszínből, hiszen tudniuk kell, hogy pontosan mit filmezzenek le és milyen szöveget mondjanak fel.

Segédanyag: Feladatlap az A), a B) és a C) változathoz (a B) változatban mind a négy csoport feladata szerepel) és térkép.

A helyszínen: A csoportok önállóan mozognak. Az A) és a C) változat esetén érdemes a négy csoportot a négy helyszínhez külön-külön elindítani, és megbeszélni velük, hogy milyen irányban mozognak tovább a téren, hogy ne zavarják egymás munkáját. Szintén legalább egy-másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: Mivel a kisfilmeket (vagy a prospektust) otthon kell befejezni, az alkotások bemutatására már otthon, a következő tanórán kerül sor. Egyéni alkotásokról van szó, így egyénes értékelőlap nincs. A szóbeli értékelésnél érdemes figyelembe venni, hogy az alkotás mennyire szakszerű, informatív, mennyire esztétikus, humoros, illetve mennyire csapatmunka eredménye.

A feladatokat ld. a Mellékletben.

c. Helyszíni kvíz / Tudásrőba

A diákok egyénileg vagy csoportjaikban megoldanak egy több kérdésből álló feleletválasztós tesztet az előkészítő órán és az előző feladatok készítése során szerzett ismereteik alapján.

Előkészület: Csak azt kell eldönteni, hogy a tudáspróbát egyénileg vagy a négy csoport között akarjuk lebonyolítani.

Segédanyag: Feladatlap (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: A kiosztott feladatlapokat a diákok kitöltik (amennyiben ezt a feladatot már digitalizálták, akkor az erre létrehozott alkalmazás segítségével online is kitölthető). Fél órát szánjunk rá.

Ellenőrzés: A megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet (amennyiben a feladatot már digitalizálták, akkor a megoldás kérdésenként, az idő lejártával automatikusan megjelenik, és az alkalmazás az eredményt is számolja).

A feladatlapot ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. Hányszor könnyezett a Mária-kép?

A) Kétszer.	B) Háromszor.	C) Nem könnyezett.	D) Ötször.

2. Kik építették Pócson az első fatemplomot?

A) Magyar kereskedők.	B) Ruszin betelepülők a Kárpátokból.	C) Magyar főurak.	D) Román ortodox betelepülők.

3. Hány tanúja volt a kegykép könnyezésének, akik ezt később hitelesen igazolták?

A) Néhány hívő.	B) Több százan voltak.	C) Csak Corbelli tábornok és katonái.	D) Az egri érsek és a munkácsi püspök.

4. Melyik csata megnyerését tulajdonítják a pócsi Szűzanya közbenjárásának?

A) muhi csata	B) nándorfehérvári csata	C) a budai vár bevételé	D) zentai csata

5. Mi a neve a templomokban található, festményekből álló falnak?

A) főoltár	B) ikonállvány	C) ikonosztáz	D) kegyoltár

6. Melyik szentet ábrázolja minden görögkatolikus templom ikonosztázának északi oldala, akinek ünnepét december 6-án üljük?

A) Szűz Mária	B) Szent Miklós	C) Szent Mihály	D) Jézus

7. Minek a jelei a templomban és környékén található hátatáblák?

A) Köszönet a csodás gyógyulásokért.	B) Hála a győztes csatáért.	C) Hálaadás a jó termésért.	D) Hála a jó időjárásért.

8. Melyik pápa kereste fel Máriapócsot?

A) X. Piusz	B) II. János Pál	C) VI. Pál	D) Ferenc pápa

9. Hogyan hívják a Szent Vazul szabályai szerint élő szerzeteseket?

A) monasztikusok	B) bazileiták	C) baziliták	D) bencések

10. Milyen zárandoklattípus nincs Máriapócson?

A) autós	B) motoros	C) futó	D) utcai hangszeres

11. Milyen építészeti stílusban épült a máriapócsi kegytemplom?

A) román	B) gótikus	C) neobarokk	D) barokk

12. Kik élnek a templom külső északi falának repedésében, akik egy legenda szerint kerültek oda?

A) méhek	B) darazsak	C) fecskék	D) énekesmadarak

13. Milyen kereszt van a görögkatolikus templomok legtöbbször tetején?

A) latin kereszt	B) kettős kereszt	C) csillag	D) kakas

14. Ki a máriapócsi kegytemplom védőszentje, akinek képe a bejáratí vaskapu fölött látható?

A) Szent Gábriel	B) Szent Miklós	C) Szent Mihály	D) Szűz Mária

15. Mi hallatszik negyedóránként a templom melletti udvarban?

A) gregorián ének	B) orgonajáték	C) harangjáték	D) toronyóra hangja

16. Van-e a kegytemplomnak középső kupolája?

A) Igen, épített kupolája van.	B) Nincs, de térhátasú festett kupola van.	C) Igen, de csak az oldalkápolna fölött.	D) Nincs, faborítású kazettás mennyezete van.

17. Melyik égtáj felé néz a kis fatemplom és a kegytemplom szentélye?

A) déli irányba	B) keleti irányba	C) északi irányba	D) nyugati irányba

d. Drámapedagógia

A diákok csoportokban egy-egy, az emlékhelyhez kapcsolódó történelmi eseményt jelenítenek meg dramatikus formában.

Előkészület: A feladatokat a diákoknak akár már az előkészítő órán, de legkésőbb aznap, az utazás kezdetén osszuk ki, hogy készülhessenek. Döntsük el, melyik csoport melyik témát kapja! Ha a feladatot előre kiadjuk, segíthetünk a csoportoknak eldönteni az előadás formáját (szöveges jelenet, mozgásos jelenet, élőkép), ellenőrizni a szövegeket, illetve elkészíteni az esetleges kellékeket (táblák, jelmezek), de utóbbi semmiképpen sem kötelező.

Segédanyag: Feladatlap a témákkal és a szerepekkel.

A helyszínen: A csoportok külön-külön készülnek fel. Ha alapvetően a helyszínen történnek az előkészületek, akkor a tanári segítségre itt lesz szükség. A csoportok bemutatják egymásnak az alkotásaikat, a többiek kitalálják, melyik eseményről van szó. Attól függően, hogy mennyi helybeni előkészület szükséges, fél-másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: Mindenképpen helyben és szóban is kell értékelni. Emeljük ki a történelmi hűséget, a kreativitást és a csapatmunkát!

A kiosztandó feladatokat ld. a Mellékletben.

4. Tanórai utófeldolgozás

- A kisfilmek bemutatása, majd értékelése
- Az esetleg elkészült mémek bemutatása és értékelése
- Az esetleg elmaradt értékelések (Tudáspróba, Drámajáték) pótlása
- Kompetencia alapú záró feladatok megoldása és értékelése

A tanórai utófeldolgozáshoz tartozó feladatokat ld. a Mellékletben.

5. Forrásjegyzék

Képek: a szerző saját fotói és Wikipédia

Forrás: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNeprajz-magyar-neprajz-2/vii-nepszokas-nepi-vallasossag-A33C/nepi-vallasossag-ABA5/a-gorog-katolikus-magyarsag-vallasi-neprajza-AE33/a-gorog-katolikusok-vallasos-nepagyomanya-AE3A/mariapocs-es-a-helyi-bucsu-AE46/>

<https://www.eletunk.net/trianon103/a-mariapocsi-kegykep-tortenete-es-tricentenariuma/>

6. Melléklet

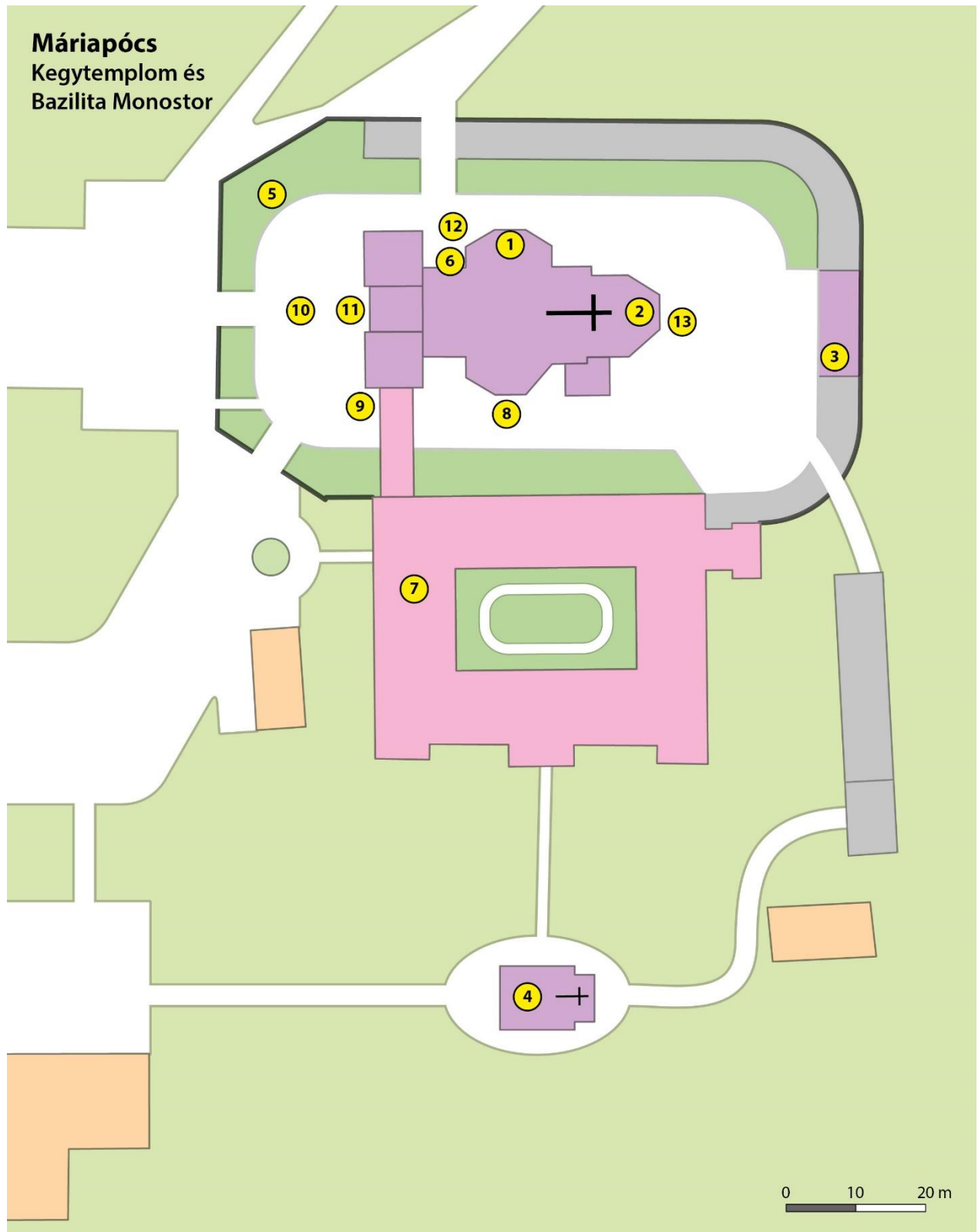
Helyszíni feladatok

Nyomkeresés

Fedezzétek fel a templom és környezetének legfontosabb látnivalóit a helyszínrajz és a leírások segítségével!

- Alkossatok négy csoportot az előzetesen megbeszéltek szerint! Minden csoport kap egy helyszínrajzot és egy kitöltendő táblázatot.
- Induljatok el a csoportotokkal különböző irányokban, és keressétek meg a helyszínrajzon jelölt pontokat!
- Párosítsátok az egyes pontoknál talált fontos szobrokat és tárgyi emlékeket a táblázatban szereplő leírásokkal: írjátok be a táblázatba a nevüket és a helyük sorszámát!
- Jól figyeljétek meg az egyes elemeket, mert a későbbi feladatokban is lesz róluk szó!

Leírás	Megnevezés	Sorszáma
A harmadik könnyezését 1905-ben jegyezték fel.		1
Északi oldalán minden görögkatolikus templomban Szent Miklóst ábrázolják.		2
A hívek ilyen tárgyakkal köszönnék meg egy csodás gyógyulást vagy imameghallgatást.		3
Elődjét az ide érkező ruszinok építették fel fából, ma a hasonmását láthatjuk.		4
Itt található a N.J.Zs.K. magyar rövidítéssel a felirat.		5
Corbelli tábornokot ábrázoló alkotás, ő tanúsította az első könnyezés hitelességét.		6
Itt élnek a bazilita szerzetesek.		7
Innen szólal meg negyedóránként a harangjáték.		8
Itt található meg a templom építési évszáma.		9
Oszlop, amely igazolja, hogy a hely nemzeti emlékhely és kegyhely.		10
Itt láthatók bronzból II. János Pál pápa látogatásának ábrázolásai.		11
A csodás méhek lakóhelye, amelyekhez legenda fűződik.		12
A templomnak az a része, amely mindig keleti irányba néz.		13

Képes krónika

A) változat:

Készítsetek kisfilmet a kegytemplom és környezetének legfőbb látványosságairól!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy helyszínrajzot és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt négy helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róluk néhány fontos információt vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok:

- A kegytemplom és a kert külső formája, építészeti elemei.
- A templom belső tere, látványosságai, különös tekintettel az ikonosztásra, a kegyképre, az üvegablakokra és a barokk művészi elemekre.
- A kis fatemplom és a bazilita monostorépület.
- A templomkertet körülvevő fal és a két díszes kapu szimbólumai, díszítései plusz esetleg a kegytárgy- és ajándékbolt.

B) változat:

Készítsetek kisfilmet a máriapócsi kegytemplom és környezetének egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy helyszínrajzot és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a Bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

1. csoport: A kegytemplom és a kert külső formája, építészeti elemei

- Milyen építészeti stílusban épült, és melyek a főbb elemei?
- Mutassátok be az épület szerkezetét: a tornyot, a templomhajót, kapukat és a szentélyt: milyen részleteket érdemes megfigyelni rajtuk művészi szépség szempontjából?
- Mi a templomtér egyes részeinek funkciója: mi és miért történik éppen ott? Hogyan használja a hívő közösség, a tér és a templom egyes részeit?

2. csoport: A templom belső tere

- Milyen építészeti-művészettörténeti stíuselemeket figyelhetünk meg?
- Milyen különösen érdekes pontjai vannak a templomtérnek, amelyhez történetet, eseményt vagy információt jegyeztél meg az idegenvezetés során?
- Keress egy-két olyan pontot, amely neked személyesen különösképpen tetszik. Fogalmazd meg: miért?

3. csoport: A kis fatemplom és a bazilita monostorépület

- Hogyan került ide ez az épület és mi a történeti háttere?
- Milyen elemekből áll egy görögkatolikus ikonosztáz?
- Vannak-e benne számodra már ismerős ábrázolások, formák?
- Milyen különösen érdekes tárgyakat találtál a múzeumi térben, amelyek valamiképpen megszólítanak?
- Meg tudnál valamit örökíteni abból, ami a „kolostori hangulat”?
- Keress egy-két olyan pontot, amely neked személyesen különösképpen tetszik. Fogalmazd meg, miért?

4. csoport: A templomkertet körülvevő fal és a két díszes kapu szimbólumai, díszítései. A szakrális helyeket kiegészíthetitek a kegytárgy és ajándékbolt felkeresésével is.

- Milyenek találod azokat a vallási tárgyakat, szimbólumokat, amelyekkel itt találkozol? Mit üzennek ezek neked? Miért fontos mindaz, amit ott bemutatnak?
- Van-e valamilyen pozitív személyes, családi vagy közösségi élményed, amelyet egyházi-templomi környezetben megéltél, és amelyet Máriapócs felidéz? Elmondanád ezt egy kisfilmen?
- Miért lehet fontos ez emberek, települések számára egy templom és a gyülekezet jelenléte? Hogyan szolgálja a társadalom javát?

C) változat:

Készítsetek a kegyhely legfőbb látványosságait bemutató prospektust!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy helyszínrajzot és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt négy helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal fotókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Otthon rendezzétek a fotókat két A4-es lapra, és írjatok közéjük ismeretterjesztő, ajánló, kedvcsináló rövid szövegeket! Legyen a végeredmény egy szép, nyomtatható kiadvány, amit ti is szívesen kézbe vennétek!
- A szövegek írásához használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket! Az információk mellett írjatok a személyes élményeitekről, benyomásaitokról is!

A feldolgozandó látványosságok:

- A templom és a kert külső formája, építészeti elemei
- A templom belső tere, látványosságai, érdekességei
- A kis fatemplom
- A bazilita monostor és a múzeum terei és bemutatott tárgyai

Helyszíni kvíz / Tudáspróba

Most kiderül, mire emlékeztek a bevezető órán tanultakból és a helyszínen látottakból!
Válasszátok ki a helyes megoldást!

1. Hányszor könnyezett a Mária-kép?

A) kétszer	B) háromszor	C) nem könnyezett	D) ötször

2. Kik építették Pócson az első fatemplomot?

A) Magyar kereskedők.	B) Ruszin betelepülők a Kárpátokból.	C) Magyar főurak.	D) Román ortodox betelepülők.

3. Hány tanúja volt a kegykép könnyezésének, akik ezt később hitelesen igazolták?

A) Néhány hívő.	B) Több százan voltak.	C) Csak Corbell tábornok és katonái.	D) Az egri érsek és a munkácsi püspök.

4. Melyik csata megnyerését tulajdonítják a pócsi Szűzanya közbenjárásának?

A) muhi csata	B) nándorfehérvári csata	C) a budai vár bevétele	D) zentai csata

5. Mi a neve a templomokban található, festményekből álló falnak?

A) főoltár	B) ikonállvány	C) ikonosztáz	D) kegyoltár

6. Melyik szentet ábrázolja minden görögkatolikus templom ikonosztázának északi oldala, akinek ünnepét december 6-án üljük?

A) Szűz Mária	B) Szent Miklós	C) Szent Mihály	D) Jézus

7. Minek a jelei a templomban és környékén található hátatáblák?

A) Köszönet a csodás gyógyulásokért.	B) Hála győztes csatáért.	C) Hálaadás a jó termésért.	D) Hála a jó időjárásért.

8. Melyik pápa kereste fel Máriapócsot?

A) X. Piusz	B) II. János Pál	C) VI. Pál	D) Ferenc pápa

9. Hogyan hívják a Szent Vazul szabályai szerint élő szerzeteseket?

A) monasztikusok	B) bazileiták	C) baziliták	D) bencések

10. Milyen zárandoklattípus nincs Máriapócson?

A) autós	B) motoros	C) futó	D) utcai hangszeres

11. Milyen építészeti stílusban épült a máriapócsi kegytemplom?

A) román	B) gótikus	C) neobarokk	D) barokk

12. Kik élnek a templom külső északi falának repedésében, akik egy legenda szerint kerültek oda?

A) méhek	B) darazsak	C) fecskék	D) énekesmadarak

13. Milyen kereszt van a görögkatolikus templomok legtöbbször tetején?

A) latin kereszt	B) kettős kereszt	C) csillag	D) kakas

14. Ki a máriapócsi kegytemplom védőszentje, akinek képe a bejárati vaskapu fölött látható?

A) Szent Gábor	B) Szent Miklós	C) Szent Mihály	D) Szűz Mária

15. Mi hallatszik negyedóránként a templom melletti udvarban?

A) gregorián ének	B) orgonajáték	C) harangjáték	D) toronyóra hangja

16. Van-e a kegytemplomnak középső kupolája?

A) Igen, épített kupolája van.	B) Nincs, de térhatású festett kupola van.	C) Igen, de csak az oldalkápolna fölött.	D) Nincs, faborítású kazettás mennyezete van.

17. Melyik égtáj felé néz a kis fatemplom és a kegytemplom szentélye?

A) déli irányba	B) keleti irányba	C) északi irányba	D) nyugati irányba

Drámapedagógia

1. csoport: A Mária-kegykép könnyezésének jelenete, Corbelli tábornok és az azt szemlélő hívők disputája: mi történik?

Ebben a feladatban egy, a máriapócsi kis fatemplomban történt fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább!
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatók formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz vagy élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat!

A Mária-kegykép először könnyezik

1696. november 4-én, miközben a kis fatemplomban Papp Dániel lelkész a szent liturgiát végezte, Eöry Mihály pócsi földműves arra lett figyelmes, hogy az ikonosztázon elhelyezett Istenszülő-ikon mindkét szeméből bőségesen folynak a könnyek. A rendkívüli esemény csodálattal töltötte el a jelenlevőket. A könnyezés két hétig szünet nélkül tartott, majd kisebb megszakításokkal egészen december 8-ig. A korabeli feljegyzések szerint a könnyezés utolsó napján olyan hideg volt, hogy a kehelyben a bor és a víz megfagyott, de Mária könnyei ekkor is bőségesen hullottak.

1696. december 8-án jelent meg Pócson kíséretével a Tisza vidékére vezényelt császári seregek főparancsnoka, gróf Corbelli tábornok. Megvizsgálta a táblakép épségét, s a lefolyó könnyeket egy kendővel maga szárította fel. A vizsgálatot másokkal is elvégeztette 300 ember jelenlétében, akik között lutheránusok és kálvinisták is voltak. Az egyházi vizsgálatot Fenessy György egri püspök rendelte el. Az 1696. december 26-án megkezdett tanúkihallgatások jegyzőkönyvei 36 katolikus és protestáns tanú egyértelmű vallomását tartalmazzák a könnyezés hitelességéről. Corbelli tábornok sajátkezű nyilatkozatot küldött az egri püspöknek, a császárnak pedig jelentésében számolt be a könnyezés csodájáról.

Szerepek

Papp Dániel lelkész, aki a liturgiát végzi, és kétséget kizáróan látja a könnyezést.

Eöry Mihály pócsi földműves, aki egyszerű hívőként először tapasztalja a jelenséget, és mivel nem az egyház képviselője, érdekmentesen tud tanúskodni igaza mellett.

Johannes Andreas von Corbelli tábornok, aki lovasai kíséretében megjelenik Pócson, hogy megvizsgálja a könnyezés hitelességét.

A hívő nép, köztük sok protestáns, akik nem hisznek a csodákban, nem tisztelik Máriát, mégis döbbenettel állnak a tapasztalat előtt, nem tudván mit kezdeni vele: a kegykép valóban könnyezik. A falu népe felszólalásokkal a hitelesség ellen és mellett szóló érveket hoz fel. A néphangulat bemutatása.

2. csoport: A máriapócsi méhek legendájához kapcsolódó jelenetek

Ebben a feladatban egy csodás gyógyulást megélt Bangó András, kálvinista ember történetét játszhatjuk el, akihez a templom északi falán élő méhek története kapcsolódik. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

A kegyhelyhez több ismert csodatörténet kapcsolódik, ezek egyike egy gyógyulást beszél el: Bangó András, a szomszédos Nagykállóban élő kálvinista ember olyan súlyos köszvényben szenvedett, hogy mankó nélkül már járni sem tudott. Betegsége miatt sokat káromkodott, a szomszédja azonban meggyőzte arról, hogy inkább zarándokoljon el Máriapócsra, imádkozzon a kegykép előtt és a gyógyulás biztosabb elnyerése érdekében ajánljon fel valamit a Szűzanyának. Bangó András a kegyhelyen megfogadta, ha meggyógyul, egy kas méhet ajándékozik a kegytemplomnak, amit betegsége elmúlását követően már nagyon megbánt és meggondolta magát. Amikor hazaért, akkor azonban azt látta, hogy a méhek kirepülnek a kasból és Pócs felé veszik az irányt, miután pedig megérkeztek, meghúzódtak abban a repedésben, ami a kegytemplom északi oldalán keletkezett egy földrengés következtében.

Szerepek

Bangó András, aki kálvinista létére sem a csodákban, sem Máriában, sem a kép csodatévő erejében nem hisz, de kétségbeesésében mégiscsak elindul és felajánlást tesz. Közben belső dilemmákat él át, maga sem tudja, mit tegyen. Végül meggondolja magát, és a felajánlást nem akarja teljesíteni. Hogyan jeleníthető meg ez a belső vívódás, akár meg hasonlítás?

Rokonok, ismerősök, akik vagy pártolják, vagy kálvinista alapon ellenzik a szándékot, és vagy rá-, vagy pedig lebeszélni próbálják őt, hogy egy katolikus szent helyen keressen gyógyulást. Mikor végre valóban meggyógyul, szintén ellentmondásosan reagálnak. Jelenítsétek meg a különböző karaktereket és viszonyulásokat!

Maguk a méhek is megszemélyesíthetők egy kis színészi absztrakcióval, amint „megélik” Bangó András döntését a sorsukról, és végül autonóm módon eldöntik, hogy Pócsra repülnek új lakóhelyet keresni. Ők lehetnek a belső hang „beszélő méhei”.

3. csoport: Az én hátatáblám – és ami mögötte van. Miről mesélnek a hátatáblák és fogadalmi tárgyak?

Az emlékhelyhez kapcsolódnak olyan történetek, amelyek egy-egy kis fali hátatábla, fogadalmi szimbólum, bot, mankó mögött rejlenek. A csoport minden tagja válasszon ki egy kis hátatáblát vagy fogadalmi tárgyat a templomból vagy az udvarról. Mindegyik egy-egy külön személyes történet, amely a fájdalomról, a betegségről, a félelelről, kétségbeesésről, a reményről és a gyógyulás tapasztalatáról szól. Nézzünk meg közelebbről egy-egy ilyen táblát, és a csoport vállalkozó tagjai spontán módon tegyenek mellé egy képzeletbeli háttértörténetet, amelyet elmesélnek a többieknek. Mikor, hogyan történt a betegség, mit élt át az illető, kikhez fordult segítségért, hogyan fogadták a környezetében, mitől érzett erőt, hogy Máriapócsra jöjjön, milyen módon tapasztalta meg a gyógyulás élményét, és hogyan reagált erre a környezete. Elfogadták? Kétkedtek? Megtérések történtek? Hogyan él az illető a gyógyulása óta? Ilyen és hasonló kérdések megjelenítésére kerülhet sor – egy klasszikus dramatikus történetmesélés és -eljátszás formájában.

Háttér: Máriapócsra eddig rengeteg gyógyulástörténetet, „mirákulumot” gyűjtöttek össze, amelyekben csodás imameghallgatásokról szóló hiteles elbeszélések vannak. Számos történet maradt fent levéltári forrásokban és különböző kiadványokban. Ezek körüljárják a kegyhelyhez köthető csodás gyógyulások mibenlétét, és azt, hogyan nyilvánult meg a kegykép gyógyító ereje. Mi tehetett egy gyógyulást csodássá? Elsősorban a betegség súlyossága, illetve láthatóan gyógyíthatatlan mivolta. A szövegek gyakran emelik ki azt, hogy a gyógyszerek hatástalanok voltak, az orvosok pedig lemondtak a beteg életéről. A hívők ezekben az esetekben a szakrális szférához fordultak. Sokan megfogadták, hogy amint enyhül a fájdalom, a „csodáiról híres Mária-kép” előtt fognak imádkozni. A csodatörténetek gyakori részét képezi fogadalom megtételének vagy beváltásának leírása, ami egy vallásos jellegű jogi viszonyt fejez ki az Ember és a Szent között. A hívő fogadalmat tesz, amellyel a Szentre bízta magát, megígérve azt, hogy kérése teljesítése esetén köszönetét nyilvánosan (fogadalmi tárgy felajánlásával, a kegyhelyre történő zarándoklással stb.) kifejezi. Csodássá minősíthette az eseményt az a tény is, hogy a Szent megszólítása a betegség azonnali javulását vagy teljes gyógyulását eredményezte.

Szereplők

Az önként vállalkozók válasszanak ki egy hála- vagy fogadalmi ajándékot, és próbálják átélni a csodás gyógyulást átélő ember érzéseit, üzenetét, tapasztalatát, majd pedig fejezzék ki azt valamely gesztussal, állóképpel egyénileg vagy csoportban. Hálát, kétséget, dilemmákat, örömet lehet így ábrázolni.

4. csoport: Máriapócs szobrai, festményei életre kelnek (ha nem egyházi fenntartású iskolából érkeztek a diákok)

A templom és környezete - ha figyelmesen és aprólékosan körülnézünk - telis-tele van olyan szobrokkal és képekkel, ahol az ábrázolt személy valamilyen érzést, lelkiállapotot él át, valamely történés (csodás gyógyulás, találkozás) megérinti pozitív vagy negatív értelemben.

A csoport minden tagja keressen egy-egy ilyen alkotást (lehet nagy kép vagy egy egészen kicsi, de jól kivehető részlet egy üvegablakon, templomkapun stb. - nagyon sok ilyen van!), és próbáljon meg csöndben ráhangolódni, mit érez vagy él át az ábrázolt személy, és a saját testével formázza meg ugyanazt a pózt, gesztust, mintha ő élné át (csodálkozás, áhítat, meglepődés, vonulás, öröm...) Majd lépjen mellé egy másik csoporttag, és kapcsolódjék hozzá szintén valamilyen testhelyzettel. Ők így egy-egy "szoborpáros" lesznek. Egy rövid időre "dermedjenek meg", majd elkezdhetik szavakkal, egymáshoz szólva elmondani, hogy kik ők, milyen helyzetben vannak, mire gondolnak, mik a terveik stb. Fontos, hogy a kiindulópont mindig egy olyan műalkotás szereplője legyen, amely a kegyhelyhez kötődik. A játék fejleszthető azzal, hogy fiktív személyeket is megjelenítünk (pl. azt, aki egykor először látta meg az ide költöző méheket a templomfalon...)

A gyakorlat drámapedagógiai célja az, hogy az ábrázolásokon megjelenő szereplőkhöz a saját (testben is megélt) érzéseink valóságán keresztül próbáljunk kapcsolódni.

Tanórai utófeldolgozás

- A kisfilmek bemutatása, majd értékelése
- Az esetleg elkészült mémek bemutatása és értékelése
- Az esetleg elmaradt értékelések (Tudáspróba, Drámajáték) pótlása
- Kompetencia alapú záró feladatok megoldása és értékelése

Feladatlap

1. A feladat Máriapócs, kegyhely Nemzeti emlékhely jelentőségéhez kapcsolódik. Oldd meg a feladatokat a forrás és ismereteid segítségével!

„A görögkatolikus népi vallásosság földrajzi és bizonyos fokig szakrális centruma a 18. század közepétől a búcsújáróhellyé emelkedett Máriapócs lett. A kegyhely kultusza 1696-ban kezdődött, amikor a szemtanúk szerint a görögkatolikus templom Mária-képe könnyezni kezdett. Az eredeti, Bécsbe szállított kegyképről készült másolaton később több ízben újra könnyezést észleltek. A legutóbbi ilyen könnyezés századunk elején történt, s még ma is akadnak élő szemtanúi.

A 18. század közepén Máriapócsra a kultusz nyomán kegytemplom és bazilita rendház épült. Ez utóbbi a benne lakó szerzetesekkel két évszázados működése során nagy hatással volt az egész görögkatolikus magyarság vallásos életére. A szerzetesek jelenlétének is köszönhető, hogy Máriapócs rövid idő alatt több száz kilométeres vonzáskörzetű nemzetközi kegyhellyé vált, amelyet a magyarokon kívül rendszeresen látogattak ukrán, román, szerb, örmény, szlovák zarándokok, római katolikusok, evangélikusok, reformátusok és görögkeletiek egyaránt. Nemcsak a környező tájakról, de Erdélyből, a Felvidékről, az Alföld déli területeiről, Galíciából, sőt még kisebb számban Ausztriából is érkeztek zarándokok. E nagyarányú népmozgások méreteire jellemző, hogy még 1940-ben is 93 galíciai falu zarándokai keltek útra, hogy részt vegyenek a máriapócsi Nagyboldogasszony-napi búcsún (*A Julian naptár 1942*).

Máriapócs egyes búcsúin nem volt ritka a százezres hívősereg sem. Ekkora lélekszám évenként akár többször is megisméltendő migrációja, a különböző etnikumok és vallások állandó találkozása, kulturális érintkezése nemcsak Máriapócsra nézve, de a zarándokok útvonalába eső vidékek lakossága és a búcsúkra összeseregülő hívek számára is felbecsülhetetlen művelődéstörténeti hatásokat, folyamatokat hozott létre és tartott életben. Számos adat bizonyítja, hogy a máriapócsi búcsúkra igyekvők útvonalába eső területeken mind a magyarság, mind az ott lakó más etnikumú lakosság között új vallásos szokások honosodtak meg. A literátus papságon keresztül érvényesülhetett a pravoszláv liturgikus könyvekkel házaló kereskedők kultúraközvetítő szerepe, s ennek révén a keleti szláv liturgikus hagyományok meg-megújuló folklorizációjának lehetünk szemtanúi. Emellett nem elhanyagolható a régi vallásos hagyományok fenntartásában és az új hagyományok elterjesztésében a máriapócsi baziliták hatása sem.

Maga a kegyhely, annak tisztelete is ihletője volt bizonyos, kifejezetten Máriapócsra, a máriapócsi zarándoklatokhoz fűződő hagyományoknak. A Szent Bazil-rendnek a kolostor mellett volt egy háromholdas kertje, amelyet a nép *Mária-kert*nek nevezett. A sétányokat szegélyező sövényről a zarándokok kosárszámra vitték a gallyakat. Hasonlóképpen sokan igyekeztek a kertben lévő *Mária-kútból* vizet meríteni. A kegyhelyhez fűződő mondák egyik típusa szerint a közeli disznóól mellett Mária egy mogyoróbokor ágai között jelent meg. A csodás jelenés hírére a mogyoróbokorról is sokan törtek gallyat, amit a sövényből vágott ágakkal, a kútból merített vízzel és az árusoktól vásárolt kegyzerekkel, búcsúfiával együtt hazavitték és szentelményként használtak fel. Többféle történet kapcsolódik a máriapócsi

temető egyik sírjához, amelyet a búcsúsok gyakran felkerestek. E sírban a néphit szerint olyan asszony nyugszik, aki péntekenként rendszeresen mosott, s ezt jelképezte sírján az öntöttvas *fazék*. A sírt felkeresők a hantot, a sírkövet botokkal szurkálták, kopogtatták, hallgatván, kopog-e a koporsó.

Máriapócs hatalmas kulturális, kultúraközvetítő szerepe a második világháború utáni évtizedekben erőteljesen csökkent: A határokon túlról érkező búcsújárás - több környező országból - megszűnt. A hazai zarándokok mellett azonban ma is rendszeresen látogatják Máriapócs híres búcsúit szlovákiai magyar görögkatolikusok."

Válaszd ki az állítások helyes befejezését! Karikázd be a sorszámát!

a) Mi a *zarándoklat* és a *búcsú* szavak tartalmi jelentése?

1. Zarándokhely felkeresése egyénileg vagy közösségben, s ott vallási gyakorlatok végzése jámborságból, fogadalomból vagy vezeklésből. A búcsú a már feloldozást nyert bűnért járó büntetés elengedése.
2. A zarándoklat csendben végzett túrázást jelent, a búcsú pedig vásári multság a település határában.
3. A zarándoklat Róma gyalogos felkeresését jelenti, amelyért a katolikus tanítás szerint teljes bűnbocsánat jár.

b) A forrásban szerepel a „szentelmény” szó. Mire vonatkozik?

1. A templomban és környezetében található tárgyak: sírok, emlékművek, oltárok, harangok.
2. Olyan tárgyak, amelyek a hívők Isten iránti szeretetét fejezik ki, és lelki hatásokat érnek el bennük.
3. Papi istentiszteleti ruhák összefoglaló elnevezése.

c) Miért szakadt meg a zarándoklás addigi folyamata a második világháború után?

1. A kommunista diktatúra nem támogatta a határokon átívelő vallási kapcsolatokat.
2. A nép fokozatos elvallástalanodása miatt.
3. A határátlépés nehézsége vagy lehetetlensége miatt.

2. A feladat a máriapócsi kegykép könnyezéséhez kapcsolódik. Oldd meg a feladatokat a forrás és ismereteid segítségével!

A kelet-magyarországi Máriapócson háromszáznyolc évvel ezelőtt történt, hogy a kegytemplomban látható jelenlegi kegykép könnyezni kezdett s ezzel a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kisközség, Pócs a magyarság egyik leghíresebb búcsújáráhelyévé vált.

De miért mondjuk, hogy a „jelenlegi” kegykép? Volt egy másik is? Volt bizony. Háromszánegyvennyolc évvel ezelőtt, 1675-ben Csigri László pócsi bíró, fogadalomból és hálából a török rabságból való szabadulásáért, készíttetett egy Mária-ikont, amelyet elhelyeztek az akkori pócsi görögkatolikus kis fatemplomban. Huszonegy évvel később, 1696. november 4-én, miközben Papp Dániel lelkész a szent liturgiát végezte, a hívek arra lettek figyelmesek, hogy az ikonosztázon elhelyezett Istenszülő-ikon mindkét szeméből folyni kezdett a könny. A könnyezés két hétig szünet nélkül tartott, majd kisebb megszakításokkal egészen december 8-ig. A korabeli feljegyzések szerint a könnyezés utolsó napján olyan hideg volt, hogy a kehelyben a bor és a víz megfagyott, de Mária könnyei ekkor is bőségesen hullottak. Talán II. Rákóczi Ferenc érzett rá a történetek okára helyesen, amikor 1696. december 3-án kelt levelében az egri püspöknek ezeket írta: „Bizonyára az én bűneim is sok másokéval oka a Szűz Mária könnyezésének. [...] Talán a jövődő bajok elkövetkeztét siratja a Kép Pócson. Esdenünk kell az isteni Kegyességet az veszedelmek eltávolításáért és az Irgalom elnyeréséért.”

A képet a könnyezés után állandó katonai őrizet alatt tartották a pócsi fatemplomban. Könnyezésének híre az akkori viszonyok között is gyorsan terjedt, és hamarosan eljutott Bécsbe, I. Lipót osztrák császár és magyar király pedig a történetek hallatán – és felesége, Eleonóra császárné kívánságára – elrendelte, hogy az ikont szállítsák a császári városba.

A pócsiak mindenképpen meg akarták akadályozni, hogy a képet elvigyék, de a császári döntés végrehajtói ellen semmit sem tehettek. A kegyképet végül 1697. március 1-jén 150 lovas katona sortüze mellett levették az ikonosztárról és útnak indították. Útközben – majd később is – több másolat készült róla, ezeket jelenleg Magyarországon, Ausztriában, Németországban és Svájcban őrzik. Az eredeti kegykép 1697. július 4-én érkezett meg Bécsbe, ahol körmenetben vitték egyik virágdíszbe öltözött templomból a másikba, míg végül eljutott a Szent István-dómba. Azóta is ott őrzik, a Stephansdom déli oldalhajójának XVI. századi márványbaldachinja alatt.

A pócsi fatemplomban a Szűzanya-ikon helye évekig üresen állt, egészen addig, míg a másolatok egyikét oda nem helyezték, azt azonban a pócsiak nem fogadták túl nagy lelkesedéssel. Fájtlták, hogy az eredeti, könnyező Mária-kegyképük helyett ők most már „csak” egy másolatot birtokolhatnak, amikor is egy nyári reggelen, 1715. augusztus 1-jén különös dolog történt: Papp Mihály fiatal parókus éppen a reggeli liturgiát végezte, amikor Molnár János kántor észrevette, hogy az új kép szintén könnyezni kezdett. Ez a könnyezés is több napon át tartott és sok százan látták. Az esetet hivatalosan is kivizsgálták és a vallomások

alapján hitelesítették. A település ekkor vette fel a Mária előnevet, nem sokkal később pedig megkezdték a kőtemplom építését. A faluban szerzetesek telepedtek le, akik virágzó vallási és szellemi kultúrát teremtettek és a gazdasági életet is fellendítették. Jelentős mértékben elmélyült a hitélet és megnövekedett a zarándokok száma; Máriapócs hamarosan a térség leglátogatottabb helye lett, a kegytemplom építését befejező és azt felszentelő *Olsavszky Mihály Mánuel munkácsi püspök is ide temetkezett*. Így vált Máriapócs a csoda otthonává és a történelmi Magyarország egyik leghíresebb búcsújáráhelyévé.

A továbbiakban sem a Bécsbe szállított eredeti Istenszülő-ikon, sem az arról készült másolatok egyike sem könnyezett – csak az, amelyik a máriapócsi templomba került. A máriapócsi Szűzanya-ikon 1905-ben könnyezett újra, ekkor világi szakemberek is megvizsgálták a könnyek összetételét, és azonosnak találták az emberi könnyekével.

Válaszold meg az alábbi kérdéseket, karikázd be a helyes állítás sorszámát!

a) Melyik kegykép található meg ma a bécsi Stephansdomban?

1. A másodszor könnyező kegykép.
2. Az elsőként könnyező kegykép.
3. Az ott lévő kegykép nem könnyezett.

b) A forrásban szerepel a „körmenet” szó. Mire vonatkozik?

1. A vallásos közösségi érzés megnyilatkozására vagy liturgikus cselekmények végzésére rendezett felvonulás.
2. Amikor a templomban a hívek kimennek az oltárhoz áldozni.
3. A papok bevonulása a templomba az istentisztelet elején.

c) Mi a görögkatolikus templomokban végzett szertartások hivatalos neve?

1. istentisztelet úrvacsorával
2. szentmise
3. szent liturgia